

Одним із перших у радянській школі Антон Семенович запропонував і обґрунтував необхідність організації наставництва як форми вдосконалення педагогічної майстерності учителя на його робочому місці. Видатний педагог висловлював занепокоєння з приводу недостатнього рівня готовності випускників педагогічних інститутів до роботи в школі. Він підкреслював потребу в розробленні універсальної педагогічної техніки, акцентував на важливості обов'язкової підтримки кожного молодого фахівця колективом співробітників-однодумців [1, с. 154]. Антон Семенович неодноразово звертався до науковців з проханням, навіть вимогою розробити технологію, що сприяла б професійному становленню і розвитку вчителя під час навчання в інституті та підвищення кваліфікації.

Отже, педагогічні ідеї та погляди А. С. Макаренка мають істотний потенціал у розвитку педагогічної майстерності майбутнього і дипломованого педагога в контексті професійного становлення та поступового фахового зростання. У сучасних умовах цей процес передбачає організацію діяльності на основі синтезу традицій та інновацій, обізнаність про різноманітність педагогічних технологій та вмотивованість до їх упровадження в освітній процес, рефлексію і корегування подальшої діяльності.

Література:

1. Макаренко А. С. Из педагогического опыта / А. С. Макаренко // Избранные произведения : в 3 т. / А. С. Макаренко ; редкол.: Н. Д. Ярмаченко [и др.]. – Київ, 1985. – Т. 3 : Общие проблемы педагогики. – С. 111–282.
2. Педагогічна майстерність : підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос [та ін.] ; за ред. І. А. Зязюна. – Київ : Вища шк., 1997. – 349 с.
3. Примакова В. В. Післядипломна освіта вчителів початкових класів в Україні: генеза та перспективи : монографія / В. В. Примакова. – Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2015. – 320 с.

УДК 316.614+159

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ МОТИВАЦІЙНОЇ СФЕРИ СТУДЕНТІВ ПОЧАТКОВОГО КУРСУ

Прус Л. В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

prus.lesia18@gmail.com

В сучасних умовах проблема людської активності займає особливе місце. Становлення суб'єкта діяльності, здатного свідомо ставити життєві цілі й досягати їх, здатного брати на себе відповідальність за ухвалення

рішення, детерміноване тією стратегією поведінки, яка формується в процесі соціалізації. Таку стратегію поведінки забезпечує мотивація досягнення, що відображає ціннісне ставлення індивіда до себе як особистості та суб'єкта діяльності.

У сучасної людини невід'ємною частиною життя стає діяльність, пов'язана з досягненнями в різних областях. При взаємодії з навколишнім світом людина безперервно стикається з ситуацією вибору різних способів реалізації своєї активності в залежності від поставленої мети, своїх індивідуальних особливостей, умов дійсності, а також особливостей людей з якими взаємодіє.

У подібних ситуаціях вибору зняття виниклої невизначеності можливе лише за допомогою саморегуляції, коли людина самостійно досліджує ситуацію, програмує свою активність, контролює хід протікання діяльності та корегує в разі необхідності отримані результати.

Мета – теоретично розглянути та емпірично дослідити особливості мотиваційної сфери студентів початкового курсу.

Для розв'язання поставлених завдань та досягнення мети нами використовувалися загальнонаукові методи теоретичного рівня (аналіз, синтез, порівняння, систематизація, узагальнення науково-теоретичних даних) методи емпіричного дослідження (тестування, опитування): опитувальник мотивації досягнення успіху (за Т. Елерсом); опитувальник «Стиль саморегуляції поведінки» (за В. І. Моросановою); Тест-опитувальник для вимірювання мотивації досягнення» (за А. Мехрабіаном). Емпіричною базою дослідження виступала вибірка, до якої увійшли 30 студентів-психологів, які навчаються на I курсі Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Дослідження особливостей мотивації досягнень студентів з різними рівнем саморегуляції здійснювалось на основі положення про те, що поняття «мотивація» та «саморегуляція» пов'язані між собою.

Результати проведеного емпіричного дослідження дають підстави стверджувати, що для більшості, а саме 63% студентів характерний високий рівень розвитку мотивації досягнень. При цьому варто зазначити, що для 43% студентів притаманний помірно високий рівень, а для 20% властивий занадто високий рівень мотивації досягнень. Внаслідок цього можна припустити, що вони прагнуть досягати високих результатів і майстерності в діяльності. Це виявляється у виборі складних завдань і намаганні їх виконати.

Студенти схильні докладати значних зусиль у роботі, прагнучи отримати вагомий результати, вони наполегливо працюють для досягнення поставлених цілей. Для них притаманне вміння брати на себе відповідальність за виконання діяльності, але в ситуаціях низького чи помірного ризику або якщо успіх не залежить від випадковості. Такі досліджувані націлені на пошук нових більш ефективних способів розв'язання задач, схильні до новаторства.

Вони намагаються виконувати будь-яку справу добре, якісно, поліпшувати результати своєї діяльності. Зазвичай реалістично оцінюють свої можливості при постановці цілей і завдань, прагнуть до подолання труднощів, домагаються високих результатів у діяльності. Але для 47% досліджуваних характерний низький рівень саморегуляції. У таких досліджуваних знижена можливість компенсації несприятливих для досягнення поставленої мети особистісних особливостей, в порівнянні з досліджуваними з високим рівнем саморегуляції. Відповідно, успішність оволодіння новими видами діяльності у великій мірі залежить від відповідності стильових особливостей регуляції і вимог освоєних видів активності.

Але, при цьому у 100% досліджуваних переважає мотиваційна тенденція уникнення невдач. Внаслідок цього можна припустити, що студенти-психологи ставлять перед собою легкі або дуже важкі цілі, успіх чи неуспіх у досягненні яких не впливає на самооцінку. У людей, яким притаманна дана мотиваційна тенденція усі думки і дії налаштовані на уникнення невдачі. Вони можуть проявляти невпевненість, розв'язуючи певну проблему не вірять у можливість досягти успіху. Студенти відчувають страх перед відповідальністю за прийняте рішення, бояться помилок і покарань, після невдачі інтерес до розв'язання певної задачі падає.

Під час проведення дослідження, осіб з переважаючою тенденцією мотивації досягнень не виявлено. Причиною цього може слугувати домінування низького рівня саморегуляції у більшості студентів.

Визначено, що для 38% студентів притаманний високий рівень мотивації досягнень та низький рівень саморегуляції. Це свідчить про те, що вони прагнуть досягати високих результатів і майстерності в діяльності. Це виявляється у виборі складних завдань і намаганні їх виконати. Але при цьому потреба в усвідомленому плануванні та програмуванні своєї поведінки не сформована, вони більш залежні від ситуації і думки оточуючих людей. Відповідно, успішність оволодіння новими видами діяльності у великій мірі залежить від відповідності стильових особливостей регуляції і вимог освоєних видів активності.

Для 32% досліджуваних притаманний високий рівень мотивації досягнень та високий рівень саморегуляції. Внаслідок цього можна припустити, що вони не тільки прагнуть досягати високих результатів і майстерності в діяльності, але й є самостійними, гнучко і адекватно реагують на зміни умов, формування і досягнення мети у них в значній мірі усвідомлено.

Для 47% студентів притаманний середній рівень мотивації досягнень та середній рівень саморегуляції. Респонденти, яким властивий зазначений тип мотивації та саморегуляції, зазвичай активні, ініціативні. Вони свідомо прагнуть працювати організовано й докладають зусиль для досягнення бажаного результату.

При цьому 36% досліджуваних мають високий рівень мотивації досягнень та високий рівень планування. Це означає, що ці респонденти вміють складати реалістичні та деталізовані плани для досягнення поставленої мети.

Але 26% студентів характеризують високим рівнем мотивації досягнень, але низьким рівнем планування. Це означає, що вони прагнуть досягнень, але в основному покладаються на випадок, і не мають чіткого плану досягнення мети. 43% досліджуваних мають середній рівень мотивації досягнень та середній рівень моделювання. Це проявляється в адекватності програм дій планам діяльності, відповідності одержуваних результатів прийнятим цілям. Для 38% студентів притаманний високий рівень мотивації досягнень та середній рівень програмування, що свідчить про розвинену потребу продумувати способи своїх дій і поведінки для досягнення намічених цілей.

40% респондентів характеризуються середнім рівнем мотивації досягнень та середнім рівнем такого регуляторного процесу, як оцінка результатів. Це свідчить про сформованість і стійкість критеріїв оцінки успішності досягнення результатів. 44% студентів-психологів мають середній рівень мотивації досягнень та пластичності, тобто вони здатні перебудувувати систему саморегуляції відповідно до змін системи зовнішніх та внутрішніх умов. Для 39% досліджуваних притаманний середній рівень мотивації досягнень та середній рівень самостійності. Внаслідок цього можна припустити, що вони вміють організовувати роботу по досягненню мети, контролювати перебіг її виконання, аналізувати і оцінювати результати діяльності.

Юнакам-студентам початкового курсу із різною мотивацією досягнення у навчанні притаманні відмінні рівні розвитку саморегулятивних вмінь. Студенти з високим рівнем мотивації досягнень мають високий рівень розвитку саморегуляції, вони вміють організовувати роботу по досягненню мети, контролювати перебіг її виконання, аналізувати і оцінювати результати діяльності. Для студентів із середнім рівнем мотивації досягнень властивий середній рівень розвитку саморегуляції, вони свідомо прагнуть працювати організовано й докладають зусиль для досягнення бажаного результату.

Література:

1. Волков Б. С. Психология юности и молодости: Учебник для вузов / Б. С. Волков. М.: Трикта, 2006. 256 с.
2. Дячук В. Діагностика мотивів навчання / В. Дячук // Психолог. – 2010. – № 15. – С. 16–18.
3. Климчук В. О. Феномени розвитку внутрішньої мотивації / Віталій Олександрович Климчук // Соціальна психологія. – 2008. – №6. – С.70–77.

4. Юдіна Н.О. Дослідження особливостей полімотивації студентів / Наука і освіта. Науково-практичний журнал Південного наукового центру НАПН України. – №6/СХХІІІ, червень, 2014. Психологія і педагогіка. – С.143–148.
5. Юдіна Н. О. Особливості дослідження мотивації навчання учнів молодшої школи / Н. О. Юдіна // Обдарована дитина: Науково-практичний освітньо-популярний журнал для педагогів, батьків та дітей. – 2006. – №9. – С. 41–61.

УДК 159.9.07:159.954.2

ПСИХОДІАГНОСТИЧНА МЕТОДИКА «THE FANTASY QUESTIONNAIRE» (FQ) ЯК НОВИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ВИВЧЕННЯ УЯВИ

Пушко Є. І.

*Центр психічного здоров'я КП «Полтавська обласна клінічна психіатрична лікарня імені О. Ф. Мальцева Полтавської обласної ради»
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
yevheniipushko@gmail.com*

З-поміж популярних на Заході та майже невідомих в Україні сучасних психодіагностичних методик заслуговує на вивчення й застосування опитувальник для визначення індивідуальної схильності до фантазії «The Fantasy Questionnaire» (FQ). Він був розроблений у 2018 р. швейцарськими дослідниками Девідом Вайбелем, Корінною С. Мартареллі, Дієго Хаберлі та Фредом В. Мастоном (Бернський університет).

Метою нашої розвідки є ознайомлення вітчизняних науковців із основними характеристиками опитувальника FQ, з перспективою його подальшого застосування й розробки на його основі власних методик.

Слід зазначити, що на відміну від попередніх вимірювань фантазії, які зосереджувались на психопатології, автори FQ сприймають фантазію «як рису з позитивним відтінком». Дослідники розглядають фантазію «як продукт уяви та як передумову творчості або, іншими словами, творчість може бути проявом фантазії» (Weibel et al., 2018). Аналіз основних компонентів (N = 318) та підтверджуючий факторний аналіз (N = 345) проведено з використанням двох соціодемографічно різноманітних зразків. Результати забезпечили підтримку двофакторної концептуалізації конструкції для вимірювання двох основних видів активної уяви – репродуктивної та продуктивної. Серед учасників опитування була контрольна група представників творчих професій, показники якої виявилися вище за середньостатистичні.